

ראשי פרקים:

מבוא	3
1. הזכות לשוויון כזכות חוקתית.....	4
1.1 הזכות לשוויון מהי?.....	4
1.2 הזכות החוקתית לשוויון.....	5
2. הזכות לשוויון כזכות חוקתית לאור פסק דין אליס מילר.....	7
3. סיכום ומסקנות.....	10
ביבליוגרפיה.....	11

מבוא

הזכות לשוויון הינה זכות בעלת חשיבות במדינה דמוקרטית, שמאפשרת לגשר על פערים בין קבוצות חברתיות שונות, בכלל זה בין גברים לנשים. עם השנים שאחרי הקמת המדינה, הזכות לשוויון בישראל קיבלה מעמד מיוחד, בדומה למדינות אחרות בעולם, כאשר בין יתר המטרות של הזכות, הזכות נועדה למנוע הפליות בלתי מוצדקות וניצול לרעה, להכיר ולחזק קבוצות מוחלשות באוכלוסייה ולקדם אינטרסים שהם בעלי חשיבות במדינה דמוקרטית.

בישראל, הזכות לשוויון הוכרה עוד בראשית הקמת המדינה, במסגרת הערכים שנכללו במגילת העצמאות, ועם השנים נחקקו חוקים שונים אשר נתנו ביטוי להגנה על הזכות באופן חוקי. כמו כן, חקיקתם של חוקי היסוד; כבוד האדם וחירותו וחופש העיסוק, בתחילת שנות התשעים של המאה הקודמת, הובילו להגנה חוקתית על זכויות האדם שנכללו במסגרת חוקים אלו, כאשר במסגרת הזכויות שהוכרו מכוח כבוד האדם וחירותו נכללה רשימה ארוכה של זכויות מוגנות שמטרתן לקדם את הערך של כבוד האדם.

עם חקיקתם של חוקי היסוד בית המשפט העליון ביושבו כבית משפט גבוהה לצדק, נדרש פעמים רבות לשאלה מה הן הזכויות הכלולות במסגרת חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, כאשר במסגרת פסק דין אליס מילר, בית המשפט נדרש לשאלה האם הזכות לשוויון נכללת במסגרת חוק יסוד כבוד האדם וחירותו אשר מקנה לזכות הגנה חוקתית שפגיעה בה תתאפשר רק בנסיבות קיצוניות.

בהתאם לכך, שאלת המחקר של עבודה זאת היא מה הייתה התרומה של פסק דין אליס מילר לקידום הזכות לשוויון ולהכרה בזכות כזכות חוקתית?

העבודה מחולקת לשני חלקים עיקריים. החלק הראשון של העבודה מהווה פרק רקע, במסגרתו תיבחן בקצרה המשמעות של הזכות לשוויון וכן המשמעות של הזכות לשוויון כזכות חוקתית. במסגרת חלק זה, העבודה תדון בקצרה במסגרת החוקית של הזכות לשוויון ומעמדה במשפט הישראלי בטרם חקיקת חוקי היסוד וכן במעמד המשפטי אחרי כניסתם לתוקף של חוקי היסוד. החלק השני של העבודה, יבחן את המקרה של פסק דין אליס מילר, ואת העמדות השונות של שופטי הרוב בשאלה האם הזכות לשוויון מהווה זכות יסוד הנכללת במסגרת חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, וכן את השאלה כיצד ניתן לגשר על השאלה של "השונות הרלוונטית" בין קבוצות חברתיות שונות. החלק האחרון של העבודה יסכם את העבודה ואת המסקנות שעולות ממנה בקשר לשאלת המחקר, כאשר במסגרת חלק זה תוצע גם עמדה אישית לשאלת חשיבותה של ההכרה בזכות השוויון כזכות חוקתית בעלת מעמד על.

פרק 1: הזכות לשוויון כזכות חוקתית

1.1 הזכות לשוויון מהי?

הזכות לשוויון באה לידי ביטוי עוד בהכרזה על הקמת המדינה, אשר קבעה בין היתר כי: "מדינת ישראל... תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין..."¹. בכך הלכה למעשה הזכות לשוויון הפכה לחלק מערכי היסוד של המדינה, כאשר במשך השנים בתי המשפט פירשו את הזכות ונקבע לה מעמד מיוחד במערכת המשפט הישראלית, כפי שיפורט בהרחבה בהמשך.

במשך השנים שלאחר הקמת המדינה, נחקקו מספר הוראות חוק, אשר עיגנו את הזכות לשוויון במספר תחומים. כך למשל, בשנת 1951, עוגנה הזכות לשוויון בין המינים, במסגרת חוק שיווי זכויות האישה, אשר קבע במסגרת סעיף 1 לחוק כי "דין אחד יהיה לאשה ולאיש לכל פעולה משפטית; וכל הוראת חוק המפלה לרעה את האישה, באשר היא אשה, לכל פעולה משפטית – אין נוהגים לפיה."² מטרתו של חוק זה הייתה לבטל הוראות מתקופת המנדט אשר הפלו נשים לרעה, כפי שנקבע בבג"ץ סידיס, כי החוק הינו "אידיאולוגי, מהפכני, משנה סדרי חברה, אשר... ביקש לעקור מן השורש כל עניין בו קיים, לפי החוק הקיים, קיפוח משפטי כל שהוא של האשה"³. כמו כן, בשנת 1988 נחקק חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, אשר קבע איסור הפליה של מעסיק בעבודה, על רקע, מין, נטייה מינית, מעמד אישי, גיל, גזע, דת, לאום, מקום מגורים השקפה פוליטית, ועוד הבחנות רבות.⁴

בהתאם לזאת הרי שבאופן כללי, משמעותה של הזכות לשוויון הינה היעדר הפליה או הבחנה, כאשר הפליה הוגדרה כמדיניות שבה השלטון נוהג באופן שונה כלפי אנשים, שנכללים באותה "קבוצת שוויון"⁵. במילים אחרות, העדפה אשר מתבצעת בהתאם לשיקולים לא עניינים או לא רלוונטיים, מהווה הפליה אסורה, אשר מובילה לפגיעה בעיקרון השוויון.⁶ ברוח זאת, נקבע גם בחקיקה אשר עיגנה את הזכות לשוויון, כי פגיעה בשוויון או הפליה אסורה, לא מתקיימת כאשר האבחנה מתחייבת לאור שונות רלוונטית בין הפרטים או לאור המאפיינים או ממהות העניין. כך למשל בסעי' 1ב לחוק שיווי זכויות האישה כי "אין רואים כפגיעה בשוויון או כהפליה אסורה כל אחד מאלה: 1. אבחנה בין אישה לבין איש שהיא מתחייבת מהשונות העניינית שביניהן...". באותו אופן נקבע גם בסעי' 2 לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, שנוסף במסגרת תיקון מס' 7 משנת 2001, כי "אין רואים הפליה לפי סעיף זה כאשר היא מתחייבת מאפיים או מהותם של התפקיד או המשרה"⁷.

¹ . הכרזה על הקמת מדינת ישראל, ע"ר התש"ח 11

² חוק שיווי זכויות האישה, התשי"א-1951, סע' 1.

³ בג"ץ 202/57 סידיס נ' הנשא וחברי בית הדין הרבני הגדול, ירושלים, פ"ד יב', 1528 (1958), בעמ' 1537.

⁴ חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988, סע' 2.

⁵ מדינה ברק, "הזכות החוקתית לשוויון בפסיקת בית המשפט העיליון: כבוד האדם, האינטרס הציבורי וצדק חלוקתי" משפט וממשל יז, 63 (2016), בעמ' 76.

⁶ שם, בעמ' 67.

⁷ סע' 1ב לחוק שיווי זכויות האישה, לעיל ה"ש 2; סע' 2 לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, לעיל ה"ש 4.